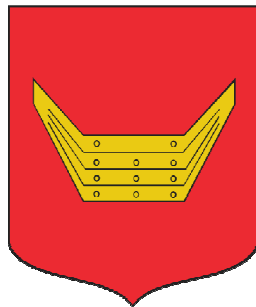

*Załącznik do Strategii
Integracji i Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Gminy Nowy Tomyśl
na lata 2011-2020*

**Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Gminy Nowy Tomyśl
na lata 2011-2020**

2010

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU.....	5
2. DIAGNOZA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE	7
2.1. AGRESJA I PRZEMOC W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ ORAZ W DOMU RODZINNYM.....	7
2.2. PRZEMOC W RODZINIE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	11
2.3. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	15
2.4. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE.....	17
3. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA	19
4. REALIZACJA PROGRAMU	22
SPIS TABEL I WYKRESÓW	24

WPROWADZENIE

Na zagadnienie przemocy domowej można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nastęrcza wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych.

Najprostszą i dostępną dla przeciętnego człowieka definicją przemocy jest definicja zawarta w Słowniku Języka Polskiego. Określa ona przemoc jako „fizyczną przewagę wykorzystywaną do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś lub narzuconą bezprawnie władzę, panowanie”. Na potrzeby niniejszego Programu, najbardziej odpowiednią jest definicja przemocy zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zmianami). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Wyróżnia się kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do czterech podstawowych rodzajów. Jest to przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna i przemoc ekonomiczna.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci. Rzadko mężczyźni, chociaż ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy także wobec mężczyzn. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starsi.

Ofiary przemocy to osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Zależność ta może mieć wymiar psychiczny, fizyczny i ekonomiczny. Czasami ofiara staje się ofiarą z przyzwyczajenia. Bywa, że kobieta uzyskuje niezależność ekonomiczną, ale poddawanie się atakom przemocy stało się jak gdyby jej codziennością. Przyzwyczała się i mimo braku zależności od sprawcy, nie znajduje w sobie siły i odwagi, by przeciwstawić się sytuacji, w której dochodzi do przemocy.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość potrzebuje pomocy innych. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

Niniejszy Program został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

1. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Przestępstwa polegające na znęcaniu się nad osobą najbliższą (z art. 207 Kodeksu Karnego) należą w Polsce, obok kradzieży cudzej rzeczy, przestępstw drogowych, kradzieży z włamaniem, rozbojów i wymuszeń rozbójniczych, przestępstw narkotykowych, fałszerstw i oszustw kryminalnych i gospodarczych, do najczęściej popełnianych – w 2008 roku odnotowano 21.167 takich przypadków. Statystyki policyjne stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska ujawniają ponadto, że o ile w 1999 roku liczba ofiar przemocy domowej (według „Niebieskiej Karty”) kształtowała się na poziomie 96.955 osób (w tym 55.214 kobiet i 37.475 dzieci i młodzieży do 18. roku życia), o tyle w 2009 roku liczba ta wynosiła 132.796 (w tym 79.811 kobiet i 41.257 dzieci i młodzieży do 18. roku życia).

Podobna tendencja wystąpiła w przypadku sprawców przemocy domowej. W 1994 roku odnotowano 56.847 takich osób (w tym 54.669 mężczyzn), a w 2008 roku ich liczba wyniosła 86.568 (w tym 82.425 mężczyzn). Zdecydowana większość z nich w chwili popełnienia przestępstwa była pod wpływem alkoholu. W 1999 roku stwierdzono 48.459 takich osób, a w 2008 roku – 62.000.

Na przestrzeni lat 1999-2008 wzrosła również liczba przeprowadzanych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie – w 1999 roku przeprowadzono 72.031 takich interwencji, a w 2008 – 86.455.

Fakt, iż najczęściej do przemocy w rodzinie dochodzi pod wpływem alkoholu, potwierdza Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jak piszą jej przedstawiciele, w ostatnich latach znacznie wzrosła liczba osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu. Szacowany wzrost liczby osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu – na podstawie testu przesiewowego CAGE, który pojawił się w badaniach zarówno w 2002, jak i w 2005 roku – wynosi ok. 36%. W badaniach z 2005 r. 6,7% konsumentów alkoholu – pytanych o ostatnie 12 miesięcy życia – miało pozytywny wynik testu (co najmniej dwie pozytywne odpowiedzi). Odnosząc ten wynik do całej populacji konsumentów (jak pokazują badania, jest to ok. 25 mln osób), można szacować, iż liczba osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu wynosi obecnie w Polsce ok. 1,5-1,6 mln. To prawie dwukrotnie więcej niż wynosiły szacunki sprzed ostatnich 4-5 lat. Należy podkreślić, iż jednym z najczęstszych zagrożeń życia rodzinnego związanym z nietrzeźwością jest przemoc w rodzinie.

Według badań CBOS z 2002 roku w niemal co piątej polskiej rodzinie (18%) dochodzi do konfliktów z powodu nadużywania alkoholu. Z kolei badania z lutego 2005 r.

pokazują, że zdaniem 8% ankietowanych przyczyną konfliktów i nieporozumień w rodzinie jest nadużywanie alkoholu przez domowników. Zwykle respondenci mówili o nadużywaniu alkoholu i alkoholizmie innych domowników, rzadko o swoim.

Szerszy obraz zjawiska przemocy domowej w kraju wyłania się z badań przeprowadzonych w październiku 2007 roku przez TNS OBOP na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pn. „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich m.in., że

- przemoc w rodzinie jest zjawiskiem dostrzeganym w polskim społeczeństwie; dotyczy ono średnio około połowy rodzin,
- znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie obrażanie i wyzwiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%),
- znaczny odsetek, bo prawie dwie trzecie Polaków (64%), zna w swoim otoczeniu (sąsiedztwie) rodziny dotknięte problemem przemocy,
- najczęściej dostrzeganymi formami przemocy są przemoc psychiczna (52%) i fizyczna (44%), w mniejszym stopniu ekonomiczna (26%), a szczególnie seksualna (9%),
- kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%); większość z nich było ofiarami przemocy co najwyżej kilkukrotnie i wcześniej niż przed 12 miesiącami,
- przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często (14% respondentów żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko),
- spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach; 46% ofiar – niezależnie od rodzaju przemocy – stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu.

Przytaczając powyższe dane, należy pamiętać, że przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, w związku z czym przedstawione informacje mogą nie w pełni odzwierciedlać rzeczywistą skalę tego zjawiska.

2. DIAGNOZA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Nowy Tomyśl została oparta na analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy), a także badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców.

2.1. AGRESJA I PRZEMOC W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ ORAZ W DOMU RODZINNYM

Diagnoza problemów agresji i przemocy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej oraz w domu rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie Nowy Tomyśl placówkach oświatowych. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania tych problemów oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań profilaktycznych i leczniczych oraz koniecznych do podjęcia przedsięwzięciach. W sumie do analizy przedłożono 12 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub, w przypadku ich braku, dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa w Bukowcu (liczba uczniów: 81),
- Szkoła Podstawowa w Borui Kościelnej (liczba uczniów: 238),
- Szkoła Podstawowa w Jastrzębsku Starym (liczba uczniów: 64),
- Szkoła Podstawowa Nr 1 w Nowym Tomyślu (liczba uczniów: 476),
- Szkoła Podstawowa Nr 2 w Nowym Tomyślu (liczba uczniów: 736),
- Szkoła Podstawowa w Sątopach (liczba uczniów: 58),
- Szkoła Podstawowa w Wytomyślu (liczba uczniów: 71 + 11 sześciolatków),
- Gimnazjum w Borui Kościelnej (liczba uczniów: 187),
- Gimnazjum w Nowym Tomyślu (liczba uczniów: 806),
- Zespół Szkół Nr 2 w Nowym Tomyślu (liczba uczniów: 743),
- Zespół Szkół Zawodowych i Licealnych w Nowym Tomyślu (liczba uczniów: 603),
- Liceum Ogólnokształcące Nr 1 w Nowym Tomyślu (liczba uczniów: 603).

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące ujawnionych przypadków agresji i przemocy, tak w środowisku szkolnym, jak i w domu rodzinnym.

Tabela 1. Agresja i przemoc w placówkach oświatowych i w domu rodzinnym

problem	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
Szkoła Podstawowa w Bukowcu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		X
autoagresja		X
przemoc w rodzinie	1	
Szkoła Podstawowa w Borui Kościelnej		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	4	
autoagresja		X
przemoc w rodzinie		X
Szkoła Podstawowa w Jastrzębsku Starym		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		X
autoagresja		X
przemoc w rodzinie		X
Szkoła Podstawowa Nr 1 w Nowym Tomyślu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	10	
autoagresja	3	
przemoc w rodzinie	5	
Szkoła Podstawowa Nr 2 w Nowym Tomyślu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	15	
autoagresja	14	
przemoc w rodzinie	3	
Szkoła Podstawowa w Sątopach		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		X
autoagresja		X
przemoc w rodzinie		X
Szkoła Podstawowa w Wytomyślu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		X
autoagresja		X
przemoc w rodzinie	1	
Gimnazjum w Borui Kościelnej		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	8	
autoagresja		X
przemoc w rodzinie	1	
Gimnazjum w Nowym Tomyślu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	20	
autoagresja	1	
przemoc w rodzinie	1	

Zespół Szkół Nr 2 w Nowym Tomyślu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	X	
autoagresja	2	
przemoc w rodzinie		
Zespół Szkół Zawodowych i Licealnych w Nowym Tomyślu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		X
autoagresja		X
przemoc w rodzinie		X
Liceum Ogólnokształcące Nr 1 w Nowym Tomyślu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		X
autoagresja		X
przemoc w rodzinie	1	

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Problemy agresji i przemocy z perspektywy placówek oświatowych były dużo lepiej dostrzegalne w środowisku szkolnym, aniżeli rodzinnym. Co warto podkreślić, intensywność tych zjawisk była dużo większa w przypadku szkół mieszczących się w mieście. Najwięcej aktów agresji i przemocy ujawniono bowiem w Szkołach Podstawowych Nr 1 i 2 oraz Gimnazjum w Nowym Tomyślu. Z informacji płynących z tej części badań wynika również, że przemoc w rodzinie uczniów odnotowywana była niezwykle rzadko; w kilku przypadkach nie zarejestrowano jej wcale. Z pewnością na takie wyniki rzutuje fakt, iż znęcanie się nad członkiem rodziny jest zjawiskiem częstokroć ukrytym. Wiąże się ono bowiem z lękiem ofiar i świadków przed jego ujawnieniem. Takie podejście do problemu powoduje, że informacje przekazane przez placówki oświatowe mogą nie w pełni odzwierciedlać skalę przemocy w rodzinie w gminie. To samo z resztą tyczy się danych gromadzonych przez inne instytucje.

Badania służące diagnozowaniu środowiska uczniów pod kątem występowania problemów agresji i przemocy

W większości ankietowanych placówek (z wyjątkiem SP Nr 1 w Nowym Tomyślu i SP w Wytomyślu) przeprowadzane były badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego pod kątem występowania problemu agresji i przemocy. Miały one głównie charakter ankietowy (przybierały również formę obserwacji i rozmów), a ich adresatami, obok dzieci i młodzieży, byli rodzice i nauczyciele. Badania wykazały co prawda, że uczniowie czują się bezpiecznie w szkole, niemniej zdarzają się w grupie rówieśniczej przypadki stosowania agresji słownej i fizycznej. Z niższym natężeniem zjawiska te stwierdzono w placówkach funkcjonujących na obszarze wiejskim gminy.

Uzyskane wyniki badań zostały przedstawione rodzicom i stały się asumptem do monitorowania miejsc, w których dochodziło do aktów agresji i przemocy, oraz intensyfikacji działań profilaktycznych, obejmujących m.in. organizowanie pogadanek, warsztatów, spektakli i zajęć wychowawczych oraz prowadzenie rozmów interwencyjnych. Pedagodzy zwrócili również uwagę na potrzebę przeprowadzenia badań ewaluacyjnych dotyczących skuteczności podejmowanych działań oraz głębszego zdiagnozowania sytuacji rodzinnej dzieci i młodzieży, m.in. w kontekście problematyki przemocy domowej.

Organizowane przez placówki oświatowe zajęcia profilaktyczne (w ramach szkolnego programu profilaktyki) przybierają m.in. formę lekcji wychowawczych, zajęć sportowo-profilaktycznych, pogadanek, warsztatów i spotkań z przedstawicielami policji, straży miejskiej, kuratorami sądowymi, pedagogiem i psychologiem. Uczestniczą w nich zarówno uczniowie, jak i ich rodzice oraz nauczyciele. Szkoły biorą także udział w ogólnopolskich kampaniach, np. „Zachowaj trzeźwy umysł”.

Wśród różnych form pomocy szkoły proponują uczniom i rodzicom dotkniętym problemem agresji i przemocy m.in. rozmowy z pedagogiem szkolnym i psychologiem, zajęcia terapeutyczne oraz organizowanie konsultacji w placówkach specjalistycznych (np. w poradni psychologiczno-pedagogicznej), a także kierują do świetlicy socjoterapeutycznej, umożliwiają nawiązanie kontaktu z ośrodkiem pomocy społecznej, gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, powiatowym centrum pomocy rodzinie, policją, sądem rejonowym i kuratorami sądowymi.

Do podmiotów, z którymi szkoły podejmują współpracę w zakresie przeciwdziałania agresji i przemocy, ankietowani zaliczyli: ośrodek pomocy społecznej, gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, świetlicę socjoterapeutyczną, powiatowe centrum pomocy rodzinie, poradnię psychologiczno-pedagogiczną, policję, straż miejską i sąd rejonowy. Współpraca obejmuje przede wszystkim organizowanie pogadanek, konsultacji i warsztatów, świadczenie poradnictwa, przeprowadzanie diagnoz i interwencji oraz wymianę doświadczeń i rozpowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych.

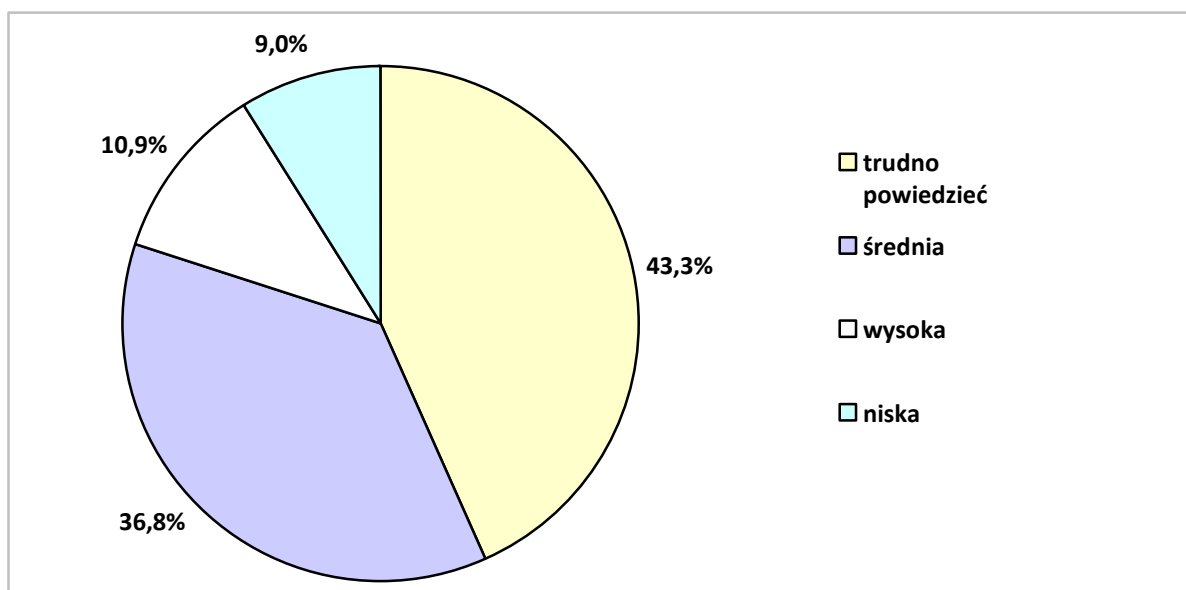
Pedagodzy sygnalizowali także potrzebę zacieśnienia współpracy z ww. instytucjami i organami oraz podjęcia współpracy ze Stowarzyszeniem „Bezpieczny Powiat Nowotomyski”, Fundacją „Dzieci Niczyje” oraz Komitetem Ochrony Praw Dziecka. Zwracali również uwagę na korzyści, które mogą płynąć z udziału w realizacji programu „Szkoła bez przemocy”.

2.2. PRZEMOC W RODZINIE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Nowy Tomyśl zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. burmistrza, sołtysów, radnych, naczelników Wydziałów Urzędu Miejskiego, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 205 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani wyrazili opinie na temat zjawiska przemocy w rodzinie w gminie.

W pierwszej kolejności poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o opinię na temat skali przemocy w rodzinie w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Skala problemu przemocy w rodzinie w gminie

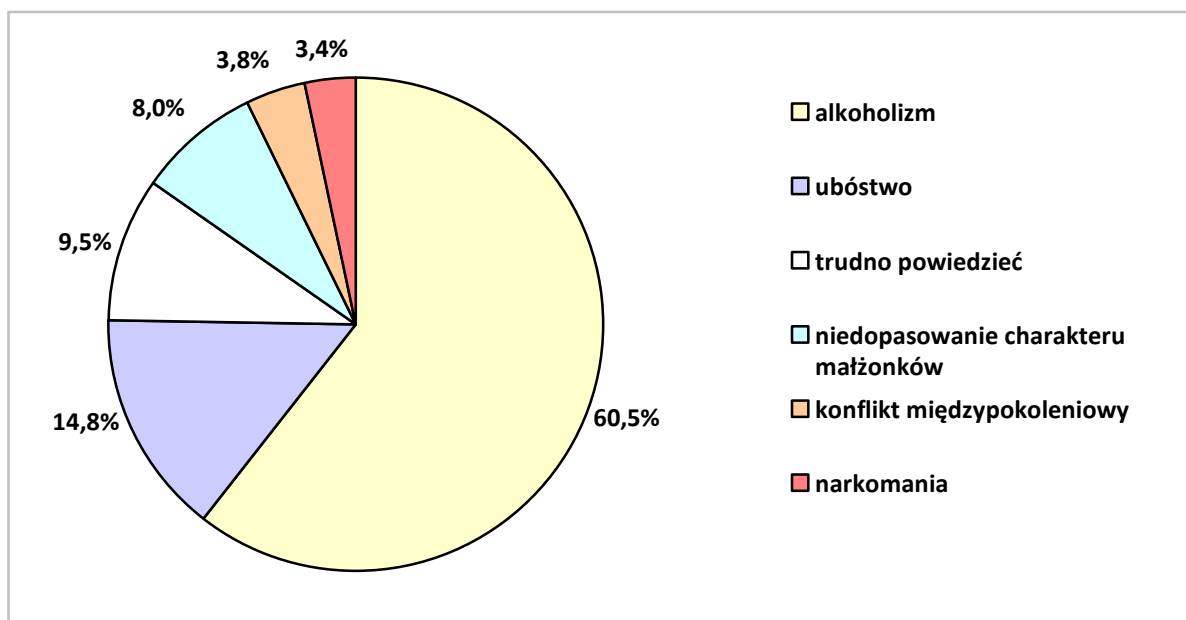

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Blisko 37% ankietowanych stwierdziło, iż skala problemu przemocy w rodzinie w gminie jest średnia, prawie 11% badanych uznało ją za wysoką, zaś 9% za niską. Aż 43,3% respondentów nie potrafiło jednak sprecyzować swojego stanowiska w tej sprawie.

Odpowiadając na następane pytanie, badani wskazywali przyczyny przemocy w rodzinie w gminie. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie w gminie

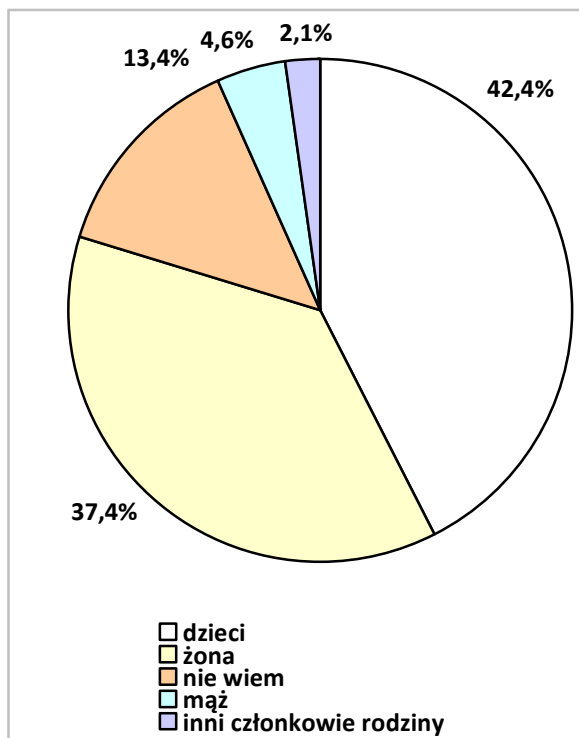

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

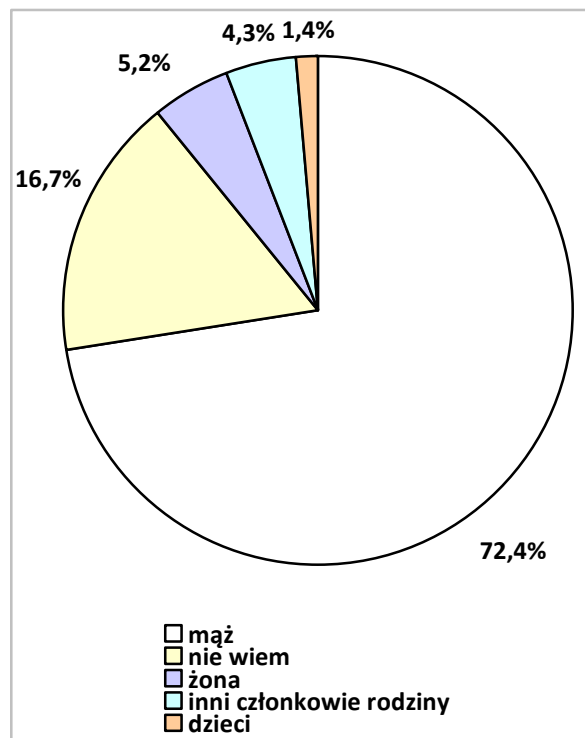
Zdaniem respondentów, alkoholizm jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie (60,5%). Wśród innych powodów tego zjawiska badani wymienili m.in. ubóstwo (14,8%) oraz niedopasowanie charakteru małżonków (8%). Blisko 10% ankietowanych nie miało zdania w tej sprawie.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 3. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 4. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

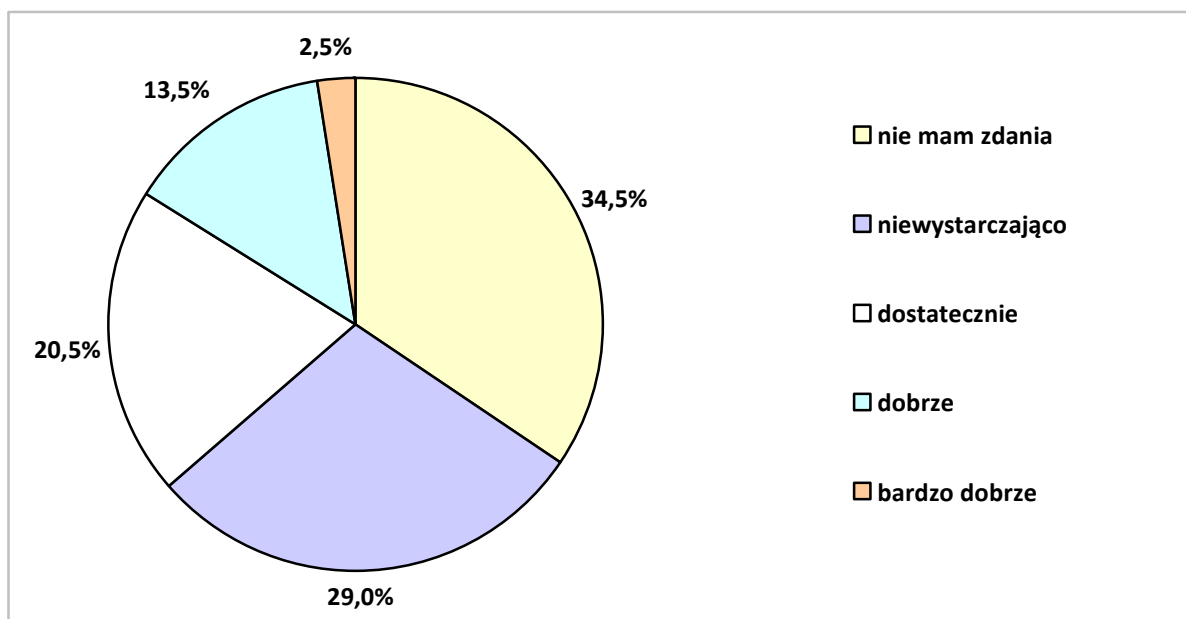

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci (42,4%) i żony (37,4%). Z pewnością taki rozkład odpowiedzi jest w jakiejś części wynikiem własnych doświadczeń badanych, a w jakiejś – panujących stereotypów. Jeśli chodzi o sprawcę przemocy w rodzinie, zdecydowana większość ankietowanych (72,4%) wskazała, że tą osobą jest mąż. Na podstawie powyżej przedstawionych danych rysuje się zatem modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami jego żona i dzieci.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Uzyskane opinie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 5. Jak Pan(-i) ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

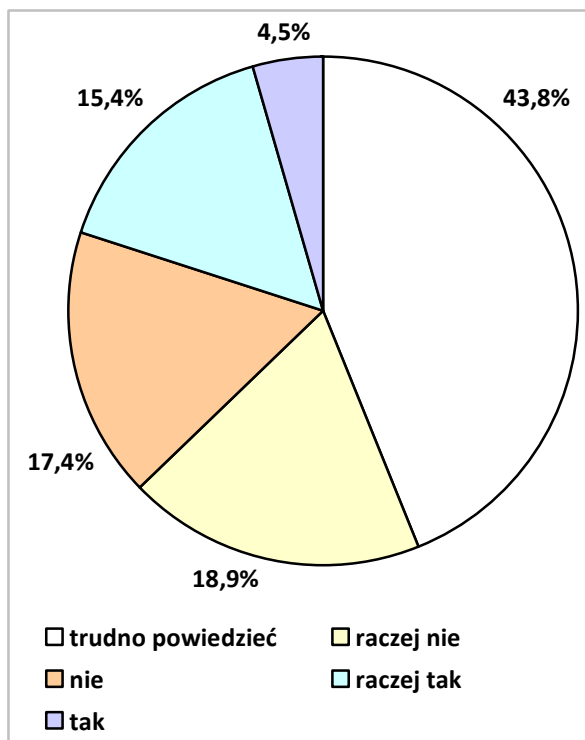

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

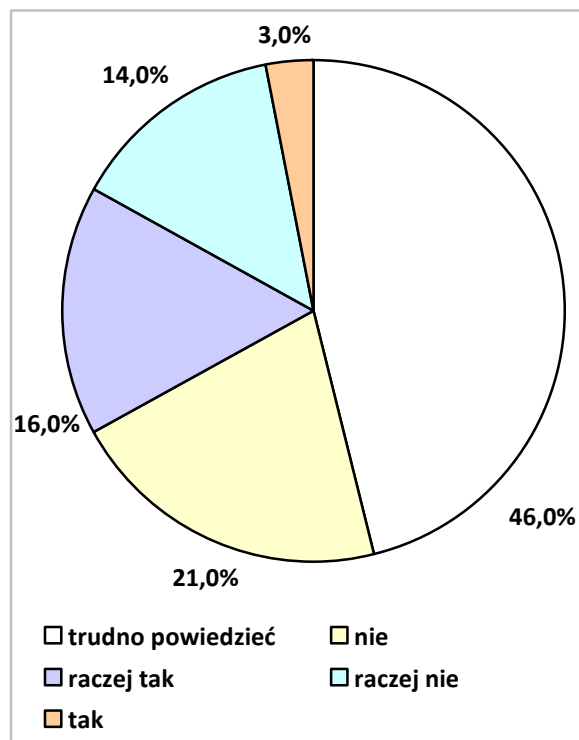
Oceniając podejmowane w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie, łącznie 36,5% ankietowanych stwierdziło, że są one dostateczne, dobre lub bardzo dobre. Jednocześnie jednak 29% badanych było odmiennego zdania. Stanowiska w tej sprawie nie zajęło blisko 35% respondentów.

Odpowiadając na ostatnie pytania, ankietowani oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 7. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wypowiadając się na temat oferty wsparcia udzielanego ofiarom przemocy, łącznie 36,3% badanych uznało, że jest ona raczej niewystarczająca lub niewystarczająca. Odmiennego zdania było blisko 20% ankietowanych, a prawie 44% respondentów nie sprecyzowało swojego stanowiska w tej sprawie. Podobny rozkład odpowiedzi był w przypadku oceny oferty pomocy świadczonej sprawcom przemocy w rodzinie. W sumie 35% badanych odpowiedziało, iż jest ona niewystarczająca lub raczej niewystarczająca, przeciwny pogląd wyraziło 19% respondentów, a 46% ankietowanych nie miało zdania.

2.3. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Obraz zjawiska agresji i przemocy uzyskany dzięki badaniom ankietowym przeprowadzonym wśród przedstawicieli placówek oświatowych i środowiska lokalnego dopełniają dane pochodzące z instytucji i organów działających w gminie bądź obejmujących swoim zasięgiem działania jej mieszkańców. Wśród nich szczególną uwagę należy zwrócić na ośrodek pomocy społecznej, gminną komisję rozwiązywania problemów społecznych oraz policję.

W latach 2007-2009 Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu wspierał rodziny zmagające się z przemocą domową i alkoholizmem, który niejednokrotnie prowadzi do wystąpienia tego pierwszego zjawiska. Zależność tę potwierdzają dane Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, według których – co wspomniano we wprowadzeniu – do przemocy w rodzinie najczęściej dochodzi pod wpływem alkoholu.

Poniższa tabela zawiera dane szczegółowe dotyczące rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie i alkoholizmu.

Tabela 2. Rodziny i osoby w rodzinach, którym w latach 2007-2009 OPS przyznał pomoc z powodu przemocy w rodzinie i alkoholizmu

powód przyznania pomocy	2007 r.		2008 r.		2009 r.	
	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
przemoc w rodzinie	12	56	11	47	9	43
alkoholizm	31	112	24	67	36	88

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Tomyślu.

O ile liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia OPS-u w związku z przemocą w rodzinie spadała z roku na rok (liczba rodzin: z 12 w 2007 r. do 9 w 2009 r., liczba osób w rodzinach: z 56 w 2007 r. do 43 w 2009 r.), o tyle liczba osób objętych pomocą z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom (liczba rodzin: z 31 w 2007 r. poprzez 24 w 2008 r. do 36 w 2009 r., liczba osób w rodzinach z 112 w 2007 r. poprzez 67 w 2008 r. do 88 w 2009 r.).

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie OPS podejmował m.in. działania interwencyjne oraz przeprowadzał, wraz z policjantami z Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Nowym Tomyślu, patronaże. W latach 2007-2009 miało miejsce odpowiednio 16, 14 i 11 takich patronaży, którymi objęto odpowiednio 48, 26 i 28 środowisk dysfunkcyjnych, głównie dotkniętych problemami alkoholowymi i przemocy w rodzinie.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie pełni Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowym Tomyślu. W latach 2007-2009 Komisja nie kontaktowała się z osobami dotkniętymi tym problemem, nie skierowała żadnej osoby na terapię, nie złożyła również w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie żadnego zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa również policja. Współpracuje ona w powyższym zakresie z GKRPA, OPS-em, PCPR-em oraz pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi. W 2009 roku policjanci Komendy Powiatowej Policji w Nowym Tomyślu przeprowadzili w gminie 50 interwencji domowych zakończonych procedurą „Niebieskiej Karty” (39 sprawców przemocy znajdowało się pod wpływem alkoholu). W jej ramach przesłano do GKRPA 5 wniosków o leczenie odwykowe.

W analizowanym roku w gminie wszczęto również 19 postępowań przygotowawczych w związku z przestępstwami polegającymi na znęcaniu się nad osobą najbliższą, w wyniku których stwierdzono popełnienie 15 przestępstw, w tym 1 polegające na znęcaniu się ze szczególnym okrucieństwem.

Według policji obserwowanymi skutkami przemocy w rodzinie są rozkład pożycia małżeńskiego i w konsekwencji rozpad rodziny, zanik więzi uczuciowych, co wiąże się z trudnościami w wykształcaniu właściwych postaw moralnych i systemów wartościowania, spadek poziomu życia rodziny oraz częste przypadki nerwic, a nawet psychoz wśród ofiar przemocy.

Cenne źródło informacji na temat skali problemu przemocy w rodzinie stanowią również wyniki badań monitoringowych, które w ramach diagnozy problemów uzależnień i innych zagrożeń przeprowadzono w gminie w 2008 roku. Pokazały one m.in., że:

- dzieci są narażone na akty przemocy w szkole i w domu – co 8. uczeń był ofiarą pobicia w szkole, co 5. był zmuszany do robienia rzeczy niechcianych, a co 11. został napadnięty i okradziony,
- w 3 rodzinach na 10 używa się wyzwisk, a w co 10. dzieci są bite,
- w 4 na 10 przypadków osobami, które po raz pierwszy poczęstowały młodego człowieka alkoholem, byli dorośli (najczęściej rodzice).

2.4. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE

Do zasobów umożliwiających przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie można zaliczyć grupy, instytucje i organizacje funkcjonujące na jej terenie lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców tego zjawiska. Poniższa tabela zawiera wykaz tego rodzaju podmiotów świadczących wsparcie ludności gminy Nowy Tomyśl.

Tabela 3. Jednostki i grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

nazwa jednostki	adres jednostki
Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Piłsudskiego 8, 64-300 Nowy Tomyśl
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. Poznańska 33, 64-300 Nowy Tomyśl
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym	ul. Powstańców Wlkp., 64-300 Nowy Tomyśl
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Osób z Problemem Narkotykowym	ul. Powstańców Wlkp., 64-300 Nowy Tomyśl
Świetlica Socjoterapeutyczna	ul. Powstańców Wlkp., 64-300 Nowy Tomyśl
Świetlica Profilaktyczna przy Szkole Podstawowej w Sątopach	Sątopy, ul. Szkolna 3, 64-300 Nowy Tomyśl
Świetlica Profilaktyczna przy Szkole Podstawowej w Borui Kościelnej	Boruja Kościelna, ul. Szkolna 12, 64-300 Nowy Tomyśl
Świetlica Profilaktyczna przy Szkole Podstawowej w Jastrzębsku Starym	Jastrzębsko Stare, pl. Kościelny 6, 64-300 Nowy Tomyśl
Mieszkanie chronione dla ofiar przemocy prowadzone przez PCPR	ul. Poznańska 30, 64-300 Nowy Tomyśl
Ośrodek Interwencji Kryzysowej dla ofiar przemocy prowadzony przez PCPR	ul. Poznańska 30, 64-300 Nowy Tomyśl
Komenda Powiatowa Policji w Nowym Tomyślu	ul. Piłsudskiego 37, 64-300 Nowy Tomyśl

Dane Urzędu Miejskiego w Nowym Tomyślu.

3. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Cel główny, wyznaczony w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Nowy Tomyśl na lata 2011-2020, jest następujący:

**Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Nowy Tomyśl,
zapewnienie ochrony jej ofiarom
oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów operacyjnych oraz działań.

Cel operacyjny 1.:

Wsparcie rodzin, w których stosowana jest przemoc.

Działania do celu operacyjnego 1.:

- Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym przemocą.
- **Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w których stosowana jest przemoc.**
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez podejmowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie (np. organizowanie warsztatów edukacyjnych).
- **Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i prawnej dla rodzin dotkniętych przemocą.**
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
- Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez motywowanie ich i kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Cel operacyjny 2.:

Podniesienie świadomości mieszkańców gminy w zakresie przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 2.:

- Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy w rodzinie m.in. poprzez organizowanie prelekcji i pogadanek oraz upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.
- **Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki agresji i przemocy, m.in. poprzez organizowanie zajęć w ramach szkolnego programu profilaktyki.**
- Organizowanie dla nauczycieli szkoleń i warsztatów dotyczących przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym.
- Współuczestnictwo w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom.

Cel operacyjny 3.:

Zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 3.:

- Monitorowanie przemocy w rodzinie w gminie; włączanie w tę działalność społeczności lokalnej.
- **Powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.**
- **Kontynuowanie przez pracowników socjalnych i przedstawicieli policji patroń w popołudniowych i wieczornych przeprowadzanych w rodzinach dotkniętych przemocą.**
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym, działającymi na rzecz dotkniętych przemocą w rodzinie.
- **Zintegrowanie działań w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pełnomocnika burmistrza ds. uzależnień, policji, straży miejskiej, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.**

4. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Nowy Tomyśl na lata 2011-2020 mają charakter ciągły (wyjątek stanowi planowane na 2011 rok powołanie zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie).

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Burmistrz Nowego Tomyśla, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego i straż miejska.

Partnerami w realizacji działań są z kolei: placówki służby zdrowia, specjaliści, szkoły ponadgimnazjalne, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, ośrodek interwencji kryzysowej, mieszkanie chronione, inne ośrodki wsparcia, organizacje pozarządowe, kościół i społeczność lokalna.

Źródłami finansowania działań będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Do oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych poradnictwem oraz liczba porad,
- liczba przeprowadzonych interwencji,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności edukacyjnej i informacyjnej i szkoleniowej,
- liczba rodzin objętych pomocą terapeutyczną i prawną,
- liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba programów i kampanii społecznych, w których brano udział,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba przeprowadzonych patronaży,
- liczba organizacji pozarządowych, z którymi podjęto współpracę,

- liczba wspólnych przedsięwzięć podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień wraz z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i przedstawia je burmistrzowi i radzie.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Agresja i przemoc w placówkach oświatowych i w domu rodzinnym

Tabela 2. Rodziny i osoby w rodzinach, którym w latach 2007-2009 OPS przyznał pomoc z powodu przemocy w rodzinie i alkoholizmu

Tabela 3. Jednostki i grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

Wykresy:

Wykres 1. Skala problemu przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 2. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 3. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 4. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 5. Jak Pan(-i) ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Wykres 6. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 7. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie jest wystarczająca?